

ПРОГРАМА РОБОТИ ГУРТКА «ЮНІ КІНОЛОГИ»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Кінологія — це наука про собак, що вивчає теоретичні та прикладні аспекти дресирування собак.

Для того, щоб собака стала керованою, необхідна систематична, послідовна, наполеглива і клопітка робота. Перш за все, дресувальник — початківець повинен добре оволодіти теоретичними основами дресирування. Ґрунтовні знання є підвалинами практичної роботи.

Поряд із вихованням етичного ставлення до тварин, формуванням основ і навичок безпеки життєдіяльності велике значення має ознайомлення з правовими аспектами утримання собак.

Програма гуртка юного кінолога розрахована на заняття в творчих об'єднаннях основного рівня. До роботи в гуртку залучаються учні 8—10-их класів загальноосвітніх навчальних закладів. Специфіка гуртка обумовлює його кількісний склад — 10 — 12 осіб, а також індивідуальні заняття. Термін навчання в гуртку — 2 роки.

Мета програми — ознайомити вихованців з теоретичними основами дресирування собак, основними методами і прийомами, особливостями спеціальної біотехніки виховання, дресирування і тренування собак; сформуванню в них загальні уявлення про поведінку собак.

Реалізація мети передбачає вирішення таких **завдань**:

- забезпечення поглибленої кінологічної освіти;
- створення оптимальних умов для самореалізації і професійного самовизначенню учнів;
- підготовка вихованців до участі в кінологічних виставках-конкурсах, змаганнях;
- створення передумов для подальшого успішного навчання у вищих навчальних закладах ;
- апробація нових форм і методик навчання.

Основою програми є:

- систематизація раніше отриманих знань в процесі самоосвіти;
- формування системи сучасних уявлень про основні методи і прийоми дресирування собак;
- розвиток творчих здібностей учнів.

У змісті програми належна увага приділяється питанням: виховання етичного ставлення до тварин, формування основ і навичок безпеки життєдіяльності, ознайомлення з правовими аспектами утримання собак.

Програмою передбачено такі **методи** (аудіальні, полімодальні, кінестетичні, когнітивні, креативні, оргдіяльнісні) та **форми** (лекції, бесіди, диспути, самостійна робота, практичні роботи, показові виступи вихованців) організації навчально-виховного процесу.

Перелік основних засобів навчання

Об'єкти натуральні:

Собаки різних порід, що утримуються вихованцями.

Обладнання спеціалізоване та інвентар:

нашийники, шлея, поводок (короткий та довгий), намордник, апортировочні предмети (гумові, дерев'яні та виготовлені з тканини), щітка, гребінь, годівниці та напувалки, відра металеві, шланг, візки (2 шт.), граблі, лопата, мітли, електроплитка.

Мікропрепарати: тканини ссавців, кров собаки, будова шерстяного покриву собаки.

Скелети: череп собаки, кінцівок собаки.

Моделі: будова клітини організму тварини, поділ тваринної клітини.

Таблиці: внутрішня будова собаки, хімічний склад кормів, породи собак, еволюція порід собак, поживність кормів для собак.

Прилади та пристосування: ваги дитячі, набір різноваг, мікроскоп з імерсійним об'єктивом МБР-1, МБР-3, МББ-ІА, МБИ-3; термометр медичний; стерилізатор; шприци.

По закінченні реалізації програми вихованці повинні

мати уявлення про:

- кінологію як науку;
- принципи організації собаківництва;
- методи племінної роботи у собаківництві;
- наукові принципи дресування;

знати:

- загальний курс дресування;
- захисний курс дресування;
- історію собаківництва;
- методи та прийоми дресування собак;
- породи собак;
- будову скелета собаки;
- типи нервової діяльності;
- роль собак у житті людини;

вміти:

- правильно розділяти команди;
- володіти курсами дресування;
- володіти технікою безпеки поводження із собакою;
- надавати першу ветеринарну допомогу.

Вихованці повинні засвоїти такі терміни:

авітаміноз, автономна нервова система, алергія, анатомія, антибіотики, артерії, вакцинація, вегетативна нервова система, видільна система, вища нервова діяльність, відчуття, віруси, вітаміни, генетика, генотип, генофонд, гігієна, гіпервітаміноз, дресування, живлення, ендопаразити, інстинкт, видоспецифічні кліщі, м'язи, навчання, нервова система, поведінка, порода, раціон, рефлекс.

**Перший рік навчання
Тематичний план**

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		разом	теорія	практика
	Вступ	6	3	3
	Основи біоетики	15	9	6
	Мета і завдання собаківництва	12	9	3
	Анатомія і фізіологія собак	33	24	9
	Утримання і харчування собак	24	18	6
	Хвороби собак і надання першої допомоги	24	18	6
	Екстер'єр собак та конституція	12	9	3
	Походження та породи собак	24	18	6
	Розведення собак	24	15	9

	Основи дресирування	36	15	21
	Підсумкові заняття	6	3	3
	Усього	216	141	75

Програма

Кількість годин	Дата проведення	Тема заняття	Ключові компетентності, які формуються під час вивчення даної теми
ВСТУП (6 годин)			
		Поняття про кінологію. Використання собак у різноманітних сферах діяльності. Інструктаж з техніки безпеки	<i>Формулює:</i> означення поняття «кінологія»; <i>дотримується:</i> правил техніки безпеки при поводженні з собакою; <i>робить висновки:</i> про ефективність використання собак у різних галузях людської діяльності
<i>Практичні заняття</i>			
Екскурсія до зооінженерного факультету вищого навчального закладу аграрного профілю.			
Основи біоетики (15 годин)			
		Поняття про біоетику. Принципи етичного ставлення до тварин. Ставлення людини до тварин в історичному аспекті. Використання тварин людиною і проблеми біоетики. Основи законодавства щодо захисту тварин. Проблеми безпритульних тварин та шляхи їх вирішення	<i>Усвідомлює:</i> рівноправність та рівноцінність усього живого, важливість дотримання принципів етичного ставлення до тварин; особистісну відповідальність за збереження Життя на Землі; <i>аналізує:</i> наслідки експлуатації тварин людьми; <i>наводить приклади:</i> вирішення проблем безпритульних тварин; <i>пояснює:</i> основи законодавства щодо захисту тварин ровесникам; <i>дотримується:</i> норм законодавства щодо захисту тварин в повсякденному житті; <i>проявляє:</i> готовність визнати відповідальність людини за впровадження нових технологій, включаючи розробки в галузі біології,

			біотехнології, генної інженерії; <i>демонструє:</i> здатність і готовність використовувати отримані знання в ситуаціях життєвого вибору; <i>розвиває:</i> в собі якості лідера, щоб слугувати прикладом поваги і справедливості щодо всіх видів живих істот; <i>застосовує знання:</i> для розробки проекту притулку для собак
Практичні заняття			
Експерсія до притулку для собак. Розробка проекту притулку для собак.			
Мета і завдання собаківництва (12 годин)			
		Завдання кінологічних клубів і організацій. Структура кінологічних організацій України і зарубіжжя. Нормативно-методична документація з кінології. Кінологічні клуби, громадські об'єднання та їх завдання. Права та обов'язки членів кінологічних клубів та громадських об'єднань. Реєстрація та племінна робота з собаками в клубах та в громадських об'єднаннях	<i>Формулює:</i> завдання кінологічних клубів і організацій; <i>описує</i> структуру кінологічних організацій України і зарубіжжя; <i>дотримується</i> правових норм та виконує обов'язки щодо організації кінологічної діяльності
Експерсії			
Експерсія на дресирувальний майданчик.			
Анатомія і фізіологія собак (33 годин)			
		Поняття про анатомію і фізіологію собак. Клітини, тканини, органи, їх будова і функції. Системи органів собаки. Система органів руху. Скелет собаки. Будова кісток, суглобів. Їх значення і функції. М'язова система, будова м'язів та їх функції. Поняття про м'язові втомлення та їх причини. Значення фізичного тренування для розвитку м'язової системи. Біомеханіка руху. Система	<i>розпізнає та описує:</i> мікропрепарати клітин та тканин; <i>називає:</i> - типи з'єднання кісток; - основні групи м'язів; <i>розпізнає:</i> на малюнках, муляжах: - види кісток; - відділи скелета; - скелетні м'язи; <i>характеризує:</i> - функції рухової системи;

		<p>органів травлення. Поняття про поживні речовини, необхідні для організму собак. Значення органів травлення. Будова та функції органів травлення. Процес травлення. Особливості травлення собаки.</p> <p>Система органів кровообігу, лімфообігу. Значення органів кровообігу і лімфообігу. Кров і лімфа. Будова і функції системи кровообігу. Велике і мале коло кровообігу. Взаємозв'язок діяльності серця і м'язової діяльності в процесі дихання. Органи лімфообігу, їх будова і функції. Система органів дихання. Поняття про дихання як про процес газообміну. Будова і функції органів дихання. Фізіологічні особливості дихання собак.</p> <p>Система органів сечовиділення і розмноження. Значення органів сечовиділення. Будова і функції органів сечовиділення. Будова і функції органів розмноження кобеля і суки. Поняття про залози внутрішньої секреції.</p> <p>Нервова система. Значення органів нервової системи. Будова і функції центральної нервової системи. Спинний мозок та його функції. Периферична нервова система: будова і функції. Значення органів чуття. Будова і функції органів нюху, слуху, зору, смаку, дотику</p>	<ul style="list-style-type: none"> - будову і ріст, вікові зміни складу кісток; - типи суглобів - основні відділи скелета, - будову скелетних м'язів, групи м'язів; <p><i>описує:</i> роботу скелетних м'язів;</p> <p><i>розкриває:</i> механізми втомлення;</p> <p><i>встановлює:</i> взаємозв'язок будови і функції органів руху;</p> <p><i>застосовує знання:</i> при тренуванні для розвитку м'язової системи собаки</p> <p><i>Називає:</i> органи травної системи;</p> <p><i>розпізнає:</i> органи травлення на малюнках;</p> <p><i>характеризує:</i> систему органів травлення собаки;</p> <p><i>пояснює:</i> особливості травлення собаки;</p> <p><i>робить висновок:</i> про особливості життєдіяльності у зв'язку із способом життя;</p> <p><i>Називає:</i> склад і функції крові;</p> <p><i>розпізнає та описує:</i> мікропрепарати крові;</p> <p><i>обґрунтовує:</i> взаємозв'язок будови і функції системи кровообігу;</p> <p><i>висловлює судження:</i> про роль і значення лімфи;</p> <p><i>характеризує:</i> будову і функції органів дихання;</p> <p><i>обґрунтовує:</i> взаємозв'язок діяльності серця і м'язової діяльності в процесі дихання;</p> <p><i>робить висновок:</i> про фізіологічні особливості дихання собак.</p> <p><i>Називає:</i> органи та функції сечовидільної системи;</p> <p><i>характеризує:</i> будову і функції органів сечовиділення та розмноження кобеля і суки;</p>
--	--	--	--

			<p><i>Формулює:</i> означення поняття «залози внутрішньої секреції».</p> <p><i>Називає:</i> органи нервової системи;</p> <p><i>характеризує:</i> будову і функції нервової системи; особливості нервової системи та органів чуття;</p> <p><i>висловлює судження про:</i></p> <p>- особливості організації організму собаки; <i>робить висновок</i> про організм собаки як біологічну систему</p>
--	--	--	--

Практичні заняття

Екскурсія до кафедри фізіології людини і тварини вищого навчального закладу.
 Робота з мікропрепаратами крові.
 Дослідження будови шерстяного покриву собаки.

Утримання і харчування собак (24 годин)

		<p>Утримання собак. Утримання собак у вольєрах, на прив'язі, вільне утримання та в квартирі. Вплив умов утримання на працездатність собак. Особливості утримання сук у період тічки. Вичісування, миття та купання собак.</p> <p>Харчування собак. Поживні речовини (білки, жири, вуглеводи, харчові волокна, мінеральні речовини, мікроелементи, вітаміни), необхідні для організму собак. Характеристика основних продуктів, що застосовуються для годівлі собак. Харчування собак натуральними продуктами. Норми харчування в залежності від віку, фізіологічного стану, фізичного навантаження, пори року й умов утримання. Особливості травлення і харчові потреби цуценят, дорослих і старих собак, щенних сук та сук в період лактації. Готові корми для собак: сухі, напіввологі і вологі. Особливості харчування</p>	<p><i>Називає:</i> сучасні технології утримання собак;</p> <p><i>дотримується:</i> вимог і правил щодо утримання собак;</p> <p><i>застосовує знання:</i> для здійснення догляду за собакою відповідно до віку та породи;</p> <p><i>робить висновок:</i> щодо впливу умов утримання на працездатність собак.</p> <p><i>Називає:</i> поживні речовини, необхідні для організму собак; вимоги стандартів до якості основних кормів для собак, норми годівлі і принципи складання раціонів;</p> <p><i>розкриває:</i> роль вітамінів і мікроелементів в харчуванні собаки;</p> <p><i>наводить приклади:</i> основних продуктів, що застосовуються для годівлі собак;</p> <p><i>обґрунтовує:</i> залежність годівлі собак від віку, робочого режиму;</p> <p><i>застосовує знання:</i> для складання збалансованих раціонів відповідно до порід і вікових груп</p>
--	--	---	---

		готовими кормами	
<p><i>Практичні заняття</i></p> <p>Складання харчового раціону для собак у залежності від віку, фізіологічного стану, фізичного навантаження, пори року й умов утримання.</p> <p>Розробка макетів, ескізів вольєрів для утримання собак.</p>			
<p>Хвороби собак і надання першої допомоги (24 годин)</p>			
		<p>Поняття про хвороби собак. Ознаки здорової і хворої собаки. Поняття про незаразні і заразні хвороби. Травматичні пошкодження, теплові удари, укуси змій, отруєння, рахіт, авітамінози. Надання першої допомоги. Техніка дачі ліків хворій собаці.</p> <p>Основні заразні хвороби собак. Коротке ознайомлення з основними заразними хворобами собак. Сказ, чума плотоїдних, ентерит, гепатит, гельмінтози, демодекоз, сверблячка, стригучий лишай, шкірні паразити. Заходи профілактики зараження і розповсюдження хвороб</p>	<p><i>Називає:</i> основні хвороби собак;</p> <p><i>класифікує:</i> незаразні і заразні хвороби собаки;</p> <p><i>визначає:</i> за зовнішніми ознаками стан здоров'я собаки;</p> <p><i>дотримується:</i> норм і правил зоогієни;</p> <p><i>застосовує знання:</i> для надання першої допомоги; профілактики зараження і розповсюдження хвороб</p>
<p><i>Практичні заняття</i></p> <p>Екскурсія до ветлікарні.</p> <p>Клінічний огляд тварин під керівництвом лікаря ветеринарної медицини.</p> <p>Постановка первинного діагнозу.</p> <p>Проведення профілактичних щеплень.</p>			
<p>Екстер'єр собак та конституція (12 годин)</p>			
		<p>Поняття про екстер'єр. Екстер'єр та його значення при відборі племінних і користувальних собак. Функціональні та естетичні вимоги. Загальний і детальний екстер'єр. Статі собак. Будова й основні відхилення від норм. Визначення віку по зубах. Конституція собак. Поняття про конституцію та її значення при відборі племінних і користувальних собак. Конституційні типи собак, особливості їх екстер'єру і поведінки</p>	<p><i>Формулює:</i> означення поняття «екстер'єр»; <i>характеризує і описує:</i> конституційні типи собак; особливості їх екстер'єру і поведінки;</p> <p><i>застосовує знання:</i> для оцінки екстер'єру собаки</p>
<p><i>Практичні заняття</i></p>			

Походження та породи собак (24 годин)

		<p>Походження собак. Дикі родичі собаки. Поняття про породу. Зоологічна та продуктивна кваліфікація порід. Класифікація порід, прийнята РСІ (Міжнародна кінологічна федерація). Породи службові, службово-спортивні, мисливські і декоративні. Визначення порід залежно від праці, вкладеної в них людиною, — примітивні, перехідні та заводські. Стандарт породи та його значення. Породи собак. Характеристика та стандарти собак. Особливості поведінки собак різних порід</p>	<p><i>Називає</i>: диких родичів собаки; <i>формулює</i> означення поняття «порода»; <i>характеризує</i>: зоологічну та продуктивну кваліфікацію порід; <i>описує</i>: породи собак; <i>встановлює</i>: породи собак відповідно до класифікації в системі Міжнародної кінологічної федерації; <i>застосовує знання</i>: для визначення порід собак відповідно до стандартів; <i>робить висновок</i>: про особливості поведінки собак різних порід</p>
--	--	---	---

Практичні заняття

Складання каталогу порід собак, що утримуються вихованцями.

Екскурсія

На кінологічну виставку.

Розведення собак (24 години)

		<p>Методи розведення. Значення чистопородного розведення. Споріднене розведення, його позитивні та негативні сторони. Поняття про лінії і сімейства. Поняття про відбір, підбір і систему племінної роботи в клубах собаківництва. Відбір і підбір — основа селекційної роботи з собаками. Однорідний і різнорідний підбір, їх значення та особливості. Ведення племінного обліку та родовідних записів. Статевий цикл собаки. Поняття про статеву зрілість і терміни її настання у кобелів і сук. Тічка і в'язка сук. Щенність, її тривалість та зовнішні ознаки. Пологи. Використання для роботи та тренування цінних</p>	<p><i>Називає</i>: методи розведення собак; <i>характеризує</i>: основи селекційної роботи з собаками; <i>застосовує знання</i>: щодо ведення племінного обліку та родовідних записів; <i>характеризує</i>: статевий цикл собаки; <i>складає</i>: графік використання собак для племінного розведення. <i>робить висновок</i>: про особливості використання для роботи та тренування цінних сук та сук в період лактації</p>
--	--	---	---

		сук та сук в період лактації	
<i>Практичні заняття</i>			
Складання графіку використання собак для племінного розведення. Підбір пар для розведення на основі вивчення генеологічних карток. Складання генеологічної картки для цуценяти.			
Основи дресування (36 годин)			
		<p>Поведінка і навчання. Виховання і дресування. Зоопсихологічні особливості поведінки собак. Ієрархічні взаємовідносини зграї. Собака в родині людини. Взаємовідносини дресувальника і собаки. Структура центральної нервової системи. Властивості нейрону — збудження, поріг збудження. Взаємовідносини між нейронами. Гальмуючі нейрони. Ланцюги і сіті нейронів, їх властивості (конвергенція, дивергенція, пластичність, зворотний позитивний і негативний зв'язок). Моделювання поведінки.</p> <p>Рефлекторна діяльність у собак. Поняття про рефлекс. Роботи І.П. Павлова. Зворотний зв'язок. Безумовні рефлексії. Рефлекторний акт. Реакція поведінки. Інстинкт. Умовні рефлексії. Механізм створення умовного рефлексії. Природжена діяльність організму. Схема організації інстинктивної поведінки. Генетичні фактори поведінки. Функціональна організація центральної нервової системи. Сенсорні системи мозку. Структурна та функціональна організація нейронів аналізаторів (первинні, вторинні, третинні проєкційні зони). Моделюючі системи мозку. Рухова система мозку</p>	<p><i>називає:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - форми поведінки собак; - типи поведінкових реакцій; - стратегії поведінки; <p><i>наводить приклади:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - проявів поведінки собак; <p><i>характеризує:</i></p> <p>зоопсихологічні особливості поведінки собак;</p> <p><i>аналізує:</i> взаємовідносини дресувальника і собаки;</p> <p><i>Характеризує:</i> структуру центральної нервової системи; властивості нейрону; ланцюги і сіті нейронів, їх властивості;</p> <p><i>розкриває:</i> суть рефлекторної діяльності у собак; механізми умовного рефлексії; біологічне значення інстинкту та наслідня;</p> <ul style="list-style-type: none"> - роль стимулу в поведінкових реакціях; - вроджене і набуте в індивідуальному розвитку поведінки; <p><i>пояснює:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - зміни поведінки; - роль минулого досвіду і наслідня у поведінці; <p><i>виявляє і обґрунтовує:</i> взаємозв'язок структури і функції нервової системи;</p> <p><i>має:</i> сформовані загальні уявлення про поведінку і дресування собак</p> <p>Потреби та мотивації. Класифікація потреб. Загальні властивості мотивацій. Значення потреб у навчанні і дресувальному процесі. Домінуюча мотивація. Конкуренція мотивацій.</p>

			<p>Змішувана активність. Загальне уявлення про поведінку і дресирування собак. Методи та прийоми дресирування собак. Методи дресирування (смакозаохочувальний, механічний, контрастний, наслідувальний, наштовхуючий). Класифікація умовних рефлексів по І.П. Павлову. Методика дресирування. Уявлення про методику вироблення умовних рефлексів. Методика вироблення умовних рефлексів. Формування небажаних навичок і звичок. Способи корекції поведінки. Підкріплення. Види підкріплення (умовне, безумовне, позитивне, негативне, ймовірнісне й інше). Біологічне значення підкріплення. Значення підкріплення при дресируванні. Пам'ять. Види і механізми пам'яті. Значення пам'яті при дресируванні. Типи вищої нервової діяльності у собак. Темперамент. Визначення типів вищої нервової діяльності у собак. Вплив темпераменту на дресирування. Індивідуальний підхід до дресирування. Патологія вищої нервової діяльності у собак. Зрив, невроз, гальмівна форма неврозу, збуджуюча форма неврозу, негативна форма неврозу, фобії, циркулярний невроз, екзематозна форма неврозу. Загальні помилки при дресируванні</p> <p><i>Називає:</i> методи та прийоми дресирування собак;</p>
--	--	--	---

			<p><i>описує:</i> методику дресирування; <i>наводить приклади:</i> загальних помилок при дресируванні; <i>застосовує знання:</i> при виконанні вправ з початкового курсу дресирування, вправ з загального курсу дресирування та вправ зі спеціального курсу дресирування; <i>дотримується правил:</i> техніки безпеки при поводженні з собакою</p>
<p><i>Практичні заняття</i></p> <p>Обладнання дресирувального майданчика. Виконання вправ з початкового курсу дресирування. Виконання вправ з загального курсу дресирування. Виконання вправ зі спеціального курсу дресирування. Виконання вправ з курсу дресирування собак пошукової служби. Виконання вправ з курсу дресирування собак рятувальної служби.</p>			
Підсумкові заняття (6 годин)			
		Тестування. Показові виступи вихованців з собаками	

Другий рік навчання
Навчально-тематичний план

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		разом	теорія	практика
	Вступ	9	6	3
	Виховання цуценят	24	15	9
	Методика і техніка дресирування собак за дисциплінарними навичками	42	18	24
	Методика і техніка дресирування собак для спеціальних служб	42	18	24
	Правила і нормативи іспитів і змагань	24	12	12
	Методика проведення занять на дресирувальних майданчиках	39	21	18
	Основи спортивних змагань із собаками	30	12	18
	Підсумкові заняття	6	3	3
Разом		216	105	111

Програма

Кількість годин	Дата проведення	Тема заняття	Ключові компетентності, які формуються під час вивчення даної теми
ВСТУП (9 годин)			
		Біоетика та проблеми кінології. Сучасний стан та перспективи розвитку кінології в світі	<i>Розкриває:</i> проблеми кінології та шляхи їх вирішення на засадах біоетики <i>Характеризує:</i> сучасний стан та перспективи розвитку кінології в світі
<i>Екскурсія</i> На племінний огляд різних порід собак.			
Виховання цуценят (24 години)			
		Поняття про вирощування і виховання цуценят. Завдання виховання. Вплив виховання на формування переважаючих реакцій. Основні завдання дресирування цуценят. Онтогенез поведінки собаки. Вікові періоди в житті собаки. Особливості дресирування цуценят. Методи виховального дресирування цуценят та молодих собак	<i>Називає:</i> основні завдання дресирування цуценят; <i>спостерігає і описує:</i> поведінку собаки в онтогенезі; <i>характеризує:</i> особливості дресирування цуценят; <i>застосовує знання</i> при виконанні вправ з початкового курсу дресирування; <i>дотримується правил:</i> техніки безпеки при поводженні з собакою
<i>Практичні заняття</i> Виконання вправ з початкового курсу дресирування.			
Методика і техніка дресирування собак за дисциплінарними навичками (42 годин)			
		Організація учбово-дресирувального процесу. Спортивно-дресирувальний майданчик і його обладнання. Дотримання правил техніки безпеки. Правила поведінки на майданчику. Загальний курс дресирування та його призначення. Вимоги до собак за загальним курсом дресирування (ЗКД). Перелік навичок ЗКД, їх призначення та напрацювання. Команди, жести, їх значення. Методика та техніка напрацювання у собак навичок. Привчання собаки до руху поряд	<i>Називає:</i> правила організації учбово-дресирувального процесу; обладнання спортивно-дресирувального майданчику; <i>Характеризує:</i> загальний курс дресирування <i>формулює:</i> вимоги до собак за ЗКД; <i>описує:</i> перелік навичок ЗКД, їх призначення; <i>застосовує знання:</i> при виконанні вправ з загального курсу дресирування та зі спеціального курсу дресирування; <i>дотримується:</i> правил техніки

	із дресирувальником, перехід собаки до вільного стану, підхід до дресирувальника, привчання собаки сидати, стояти, лежати за командою, припиняти небажані дії. Повертання на місце, апортування предметів, рух уперед. Подолання перепон (бар'єрів, драбини, буму, канави, штахетника). Плавання. Уповільнення темпу руху. Привчання не брати корм з рук сторонніх, із землі. Можливі помилки при напрацюванні навичок	безпеки
--	--	---------

Практичні заняття

Виконання вправ з загального курсу дресирування.

Виконання вправ зі спеціального курсу дресирування.

Методика і техніка дресирування собак для спеціальних служб (42 годин)

	<p>Спеціальний курс дресирування і його значення. Дресирування собак для спеціальних служб. Вимоги, за якими обирають собак для дресирування на різні спеціальні служби. Порядок комплектування навчальних груп. Спеціальний інвентар, необхідний для дресирування. Підготовка помічників. Техніка безпеки в роботі із собаками. Дресирування собак для захисно-патрульної служби. Призначення захисної караульної служби (ЗКС) і навички, які входять до неї. Вимоги до собак, підготовлених для захисно-сторожової служби. Методика і техніка опрацювання спеціальних навичок. Можливі помилки при дресируванні. Дресирування собак для пошукової служби. Вимоги до собак, яких готують до пошукової служби. Методика і техніка вироблення спеціальних навичок. Можливі помилки при дресируванні. Дресирування собак до сторожової служби. Вимоги до собак, яких готують до</p>	<p><i>Називає:</i> вимоги, за якими обирають собак для дресирування на різні спеціальні служби; <i>Характеризує і описує:</i> методики і техніки опрацювання спеціальних навичок відповідно до вимог дресирування для різних спеціальних служб <i>Наводить приклади:</i> можливих помилок при дресируванні; <i>Застосовує знання:</i> при виконанні вправ з курсу дресирування собак пошукової служби та вправ з курсу дресирування собак рятувальної служби; <i>дотримується правил:</i> техніки безпеки при поводженні з собакою</p>
--	---	--

	<p>сторожової служби. Методика і техніка вироблення спеціальних навичок. Можливі помилки при дресируванні.</p> <p>Дресирування собак для пошуково-рятувальної служби(ПРС). Вимоги до собак ПРС. Методика і техніка вироблення спеціальних навичок. Можливі помилки при дресируванні. Дресирування собак для інших видів спецслужб.</p> <p>Дресирування собак-буксирувальників лижників.</p> <p>Дресирування собак для геологорозвідувальної служби.</p> <p>Дресирування собак для зв'язку і доставки легких вантажів.</p> <p>Методика і техніка вироблення спеціальних навичок. Можливі помилки при дресируванні. Дресирування собак на курсах ІРО, Шицдунд, ВХ та ін.</p>	
--	--	--

Практичні заняття

Виконання вправ з курсу дресирування собак пошукової служби.

Виконання вправ з курсу дресирування собак рятувальної служби.

Правила і нормативи іспитів і змагань (24 годин)

	<p>Випробування і змагання зі службовими собаками (ЗКД ЗКС, ІРО). Мета і завдання випробувань і змагань. Роль, завдання змагань та їх організація. Оцінка роботи дресирувальників і собак на змаганнях і випробуваннях. Порядок і правила проведення змагань. Положення про змагання, порядок їх розробки і затвердження. Нормативи випробувань і змагань. Таблиці мінімальних балів оцінки роботи дресирувальників і собак. Документація щодо організації змагань. Тестування поведінки собак: завдання, організація і техніка проведення</p>	<p><i>формулює:</i> мету і завдання випробувань і змагань; <i>розкриває:</i> роль, завдання змагань; <i>описує:</i> порядок і правила проведення змагань; <i>аналізує:</i> роботу дресирувальників і собак на змаганнях і випробуваннях; <i>застосовує знання:</i> при підготовці собаки до змагань та проведенні змагань юних кінологів зі спеціальних курсів дресирування; <i>дотримується правил:</i> техніки безпеки при проведенні змагань</p>
--	--	--

Практичні заняття.

Підготовка собаки до змагань.

Змагання юних кінологів зі спеціальних курсів дресирування

Підготовка спеціалістів — кінологів (39 годин)

		<p>Підготовка спеціалістів із собаківництва. Мета і завдання кінолога по дресируванню собак. Основні особливості роботи кінолога. Роль теоретичної підготовки у професійному становленні кінолога. Професіограма кінолога. Методика і техніка проведення занять. Педагогічні функції інструктора по дресируванню. Методи навчання власників собак. Матеріальна база для проведення занять на дресиривальному майданчику. Складання плану-конспекту. Аналіз та самоаналіз проведених занять. Порядок показу техніки вироблення навиків і побудови прийомів дресирування. Правила подачі команд і використання жестів. Індивідуальні і групові заняття з дресирування. Комплектування учбових груп для дресирування собак. Індивідуальні і групові заняття з дресирування. Організація тренувань із загального і спеціального курсів дресирувань</p>	<p><i>Характеризує</i> особливості роботи кінолога; <i>Розкриває:</i> роль теоретичної підготовки у професійному становленні кінолога; <i>Застосовує</i> знання: при проведенні практичного заняття на дресиривальному майданчику; проведенні відбору та підготовки учасника-дресиривальника із собакою для участі в змаганнях; підготовці та проведенні змагань; оформленні підсумкової документації за результатами змагань</p>
--	--	--	---

Практичні заняття

Написання плану — конспекту лекції з основ дресирування.
 Проведення практичного заняття на дресиривальному майданчику.
 Проведення відбору та підготовки учасника-дресиривальника із собакою для участі в змаганнях.
 Підготовка та проведення змагань серед вихованців.
 Оформлення підсумкової документації за результатами змагань.

Основи спортивних змагань з собаками (30 годин)

		<p>Багатоборство із службовими собаками. Мета і завдання багатоборства зі службовими собаками. Правила і Положення про проведення змагань з багатоборства з метою підготовки до проходження зі службовими собаками в лавах Збройних сил України. Місце змагань та його обладнання.</p>	<p><i>Формулює:</i> мету і завдання багатоборства зі службовими собаками; <i>Називає:</i> правила і вимоги Положення про проведення змагань з багатоборства з метою підготовки до проходження зі службовими собаками в лавах Збройних сил України; <i>Характеризує:</i> критерії</p>
--	--	---	--

		<p>Нормативні оцінки вправ юних кінологів-дресирувальників і їх собак. Порядок і умови визначення особового і командного лідерства. Підготовка кінолога-дресирувальника та собаки до багатоборства. Особливості підготовки до багатоборства. Зміст, методи та організація тренувань за основними періодами підготовки. Особливості спільних тренувань кінологів-дресирувальників із собакою</p>	<p>нормативних оцінок вправ юних кінологів-дресирувальників і їх собак; <i>Застосовує знання:</i> при підготовці та проведенні змагань з аджіліті; оформленні відповідної документації та звітності за результатами змагань <i>Дотримується:</i> правил техніки безпеки при поводженні з собакою</p>
<p><i>Практичні заняття</i></p> <p>Відбір юних кінологів та їх собак для участі в змаганнях. Підготовка юних кінологів-дресирувальників і собак до змагань з аджіліті. Проведення змагань з аджіліті. Оформлення відповідної документації та звітності за результатами змагань.</p>			
<p>Підсумкові заняття (6 годин)</p>			
		<p>Усний іспит Показові виступи юних кінологів</p>	

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бергман Е. Поведение собак / Бергман Е.; пер. с финского Ю.К. Каявы : под ред. Л.А. Гибет. — М. : Цитадель, 1996.
2. Гибет Л.А. Ваша собака / Гибет Л.А. — М. : ЗКСМО-пресс, 2002. — 382 с.
3. Гигаури В.С. Диета собак / Гигаури В.С. — М. : Зйвис, 1991. — 120 с.
4. Нотт Т.А. Домашний настольный справочник по дрессировке собак / Т.А. Нотт, Д.О. Купер — М. : Центрполиграф, 2001. — 81 с.
5. Оберлендер Г. Дрессировка и натаска охотничьих собак / Оберлендер Г. — М. : Аквариум, 2004.
6. Руководство по организации кинологической службы МЧС России / Рыбинский В.В., Заславский И. З., Колпакова Е.Е., Умбля Е.А. — М. : Спорт и культура. 2003.
7. Соколов В., Шубкина А., Букварева Е. Собаки мира / Соколов В., Шубкина А., Букварева Е. — М. : АСТ, 2005. — 608 с.
8. Сотская М. Н. Племенное разведение собак / М.Н. Сотская, Н.Н. Мос-ковкина. — М. : Аквариум — Принт , 2006. — 304 с.
9. Трофименко А.Л. Основы кинологии (зтологический аспект) : учебн. по-соб. / А.Л. Трофименко, Ф.И. Полищук — К. : Перун, 2002. — 200 с.
10. Фольмерхаус Б. Анатомия собаки и кошки / Б. Фольмерхаус, Й. Фре-вейн пер. с нем. — М. : Аквариум, 2003. — 580 с.
11. Чебикина Л. Дрессировка служебных собак : справочник / Чебикина Л. — М. Аквариум — Принт, 2005. — 416 с.